ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Шовот тумани

2024 йил 1 март

Судъя: Б.И.Хайитбоев

Шовот туманлараро иктисодий суди раиси, судья Б.Хайитбоев раислигида судья ёрдамчиси Ш.Салаевнинг котиблигида, Шовот туманлараро иктисодий суди биносида, очик суд мажлиси:

Даъвогар: Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Хоразм вилоят худудий бошқармасининг «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонасининг манфаатида

Жавобгар: «RAJABOVA ADOLAT» фермер хўжалигидан 243.358.692,03 сўм қарздорликни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича ишни даъвогар вакили А.Ахмедов (ишончнома асосида) жавобгар иштирокида ишни кўриб чиқиб қўйидагиларни

аниклади:

Даъвогар Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Хоразм вилоят худудий бошқармаси «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонасининг манфаатини кўзлаб Шовот мурожаат иктисодий судига даъво туманлараро ариза билан қилиб, «RAJABOVA **ADOLAT»** хўжалигидан 243.358.692,03 фермер сўм қарздорликни ундиришни сўраган.

Палата ишни ўзининг вакили иштирокисиз кўришни сўраган.

Бугунги суд мажлисида даъвогар вакили тушунтириш бериб даьвони кувватлаб, даъвогар томонидан тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартнома бўйича мажбуриятлар тўлик бажарилиб тегишли молиялаштириш ишлари амалга оширилганлигини, мазкур контрактация шартнома бўйича форс мажор холати юзасидан тегишли Комиссия ишни кўриб чикмаганлигини, карздорлик шу кунгача копланмаганлигини, даъвони тўлик каноатлантиришни сўради.

Бугунги суд мажлисида жавобгар вакили иштирок этмади, бирок жавобгарнинг суд мажлисининг ўтказилиш куни, жойи ва вакти ҳақида тегишли равишда ҳабардор қилинганлиги тўғрисида ишда тегишли ҳужжатлар мавжуд.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 128-моддасига кўра агар суд иктисодий суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексда назарда тутилган бошка усулда хабардор килинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор килинган деб хисобланади.

Бундай холда, суд ишни Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодексини тегишли моддаларига асосланган холда жавобгар иштирокисиз кўриб чикишни лозим деб хисоблайди.

Суд ишда иштирок этувчи тараф вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги хужжатларни тахлил килиб куйидаги асосларга кўра даъво аризани тўлик каноатлантиришни ва суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Иш хужжатларидан аниқланган холатларга кўра, «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қўшма корхонаси ва «RAJABOVA ADOLAT» фермер хўжалиги ўртасида 2023 йил 6 феврал куни №42-сонли "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандига асосан фермер хўжалиги шартномада кўрсатилган муддат ва тегишли микдорда пахта хом-ашёсини етиштириб даъвогарга етказиб бериш, даъвогар эса махсулот етиштиришни молиялаштириш ва харид килиш мажбуриятини олган.

Томонлар ўртасида тузилган шартноманинг 2.2-қисми "е" бандига кўра фермер хўжалиги "харидор" дан олинган уруғлик, йиғим терим мавсуми учун керакли материаллар ва бўнак (аванс) маблағларидан мақсадли фойдаланиши "ё" бандига кўра эса шартномавий мажбуриятлар бажарилмаган ҳолатда "Харидор"га, тўланган маблағлар бўйича қарздорликни мутлақ қоплаб бериш назарда тутилган.

Шартноманинг 4.2-банди талабидан келиб чиқиб «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қўшма корхонаси томонидан шартномада кўрсатилган экин ер майдонида пахта хом ашёсини етиштириш ва кейинчалик ўзига етказиб бериш мақсадида 60 фоиз аванс (бўнак) пул маблағи, шу билан бирга агротехник хизматлар, уруғлик, минерал ўғит, ёқилғи мойлаш маҳсулотлари, йиғим терим мавсуми учун керакли материаллар, транспорт хизматлари, терим пуллари ва бошқа харажатлар учун 1.240.335.901,65 сўм миқдорида молиялаштирилган.

Бироқ, жавобгар «RAJABOVA ADOLAT» фермер хўжалиги томонидан шартномада кўрсатилган 210 тонна махсулот ўрнига 128 тонна 755 кг пахта хом ашёси қисман етказиб берилган бўлиб, натижада 243.358.692,03 сўм қарздорлик вужудга келган.

«TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонаси томонидан қарздорликни ихтиёрий равишда қоплаш юзасидан талабнома хати жавобгар томонидан ижросиз қолдирилган.

Буни оқибатда даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 8 ва 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Мазкур ҳолатда мажбуриятлар "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномасидан келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 242-моддасига кўра, агар мажбуриятни бажариш муддати кўрсатилмаган ёки талаб қилиб олиш пайти билан белгилаб қўйилган бўлса, кредитор ҳар қачон ижрони талаб қилишга, қарздор эса - ижрони ҳар қачон амалга оширишга ҳақли бўлади. Мажбуриятни дарҳол бажариш вазифаси қонун, шартнома ёки мажбуриятнинг моҳиятидан англашилмаса, қарздор бундай мажбуриятни кредитор талаб қилган кундан бошлаб етти кунлик муддат ичида бажариши шарт.

Тарафлар ўртасида имзоланган "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномасининг 2.2-кисми "ж" бандига кўра "хўжалик" шартноманинг 1.1-бандида кўрсатилган мажбуриятларини узрли сабабларга кўра бажара олмаса ёхуд бажара олмаслик эхтимоли вужудга келса, "харидор" сабабларни тасдикловчи хужжатларни такдим килиши, колаверса шартноманинг 6.2-қисмига кўра ушбу шартнома шартларини бажарилишига тўскинлик килувчи енгиб бўлмайдиган куч (форс-мажор) холатлари бўйича бир-бирларини ва форс-мажорни тасдиклаш буйича комиссияни хабардор қилишлари ва комиссиянинг хулосасига кура "хужалик" жавобгарликдан озод қилиниши белгиланган.

Бирок, судда юкоридаги холатда форс мажор холатлари аникланмади.

Даъвогарнинг даъво талаби ишга такдим қилинган юк хатлари, электрон счёт-фактуралар, таққослаш далолатномаси ва бошқа тегишли хужжатлар билан тулиқ исботини топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 68-моддасига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаб ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Суд, юқоридагиларга асосан даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68,118,128,176,179—моддаларини, қўллаб,

карор килади:

Даъво ариза тўлик каноатлантирилсин.

«RAJABOVA ADOLAT» фермер хўжалиги хисобидан «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти кўшма корхонаси фойдасига 243.358.692,03 сўм асосий қарздорлик ва олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати жами 243.392.692,03 сўм ундирилсин.

«RAJABOVA ADOLAT» фермер хўжалиги хисобидан Республика бюджетига 4.867.173,84 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Хоразм вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига бир ойлик муддатда апелляция тартибида шикоят бериши, і нұал қилув қарори устидан олти ой ичида кассация шикояти б

Судья

Б.Хайитбоев